

ПРОБЛЕМИ И НАСОКИ НА БОРБАТА С БЕДНОСТТА В ЕВРОПА

На 10 и 11 юли 2005 г. в Брюксел се проведе Четвъртата среща между представители на Европейската антибедност мрежа (EARN) и на Европейската комисия (ЕК) на тема "Образи и възприятия на бедността" (Images and Perceptions of Poverty). Наред с участниците от ЕК и ръководството на EARN на срещата присъстваха 169 човека – представители на неправителствените организации (НПО) на хората, живеещи в бедност, от страните-членки на ЕС и България. Работата на този важен международен форум разкри нерешените проблеми в борбата с бедността и социалното изключване (БСИ) в Европа и посочи пътища за тяхното преодоляване, давайки своята оценка на европейската политика в тази област.

Първото пленарно заседание беше открито от неговия председател *проф. Г. Шабер*. Той посочи, че борбата с бедността в западно-европейските страни има 31-годишна история, но продължава и днес, защото бариерите, възпрепятстващи достъпа на всеки европейски гражданин до неговите човешки и граждански права, не са преодоляни. В подкрепа на това становище *г-н Б. Гонзалвес* представи подготовения от EARN богат видеоматериал от проведената преди година трета такава среща.

Г-жа М. Якобс – министър на семейството и интеграцията на Люксембург, взе отношение по въпросите на организацията на форума и подчерта активната подкрепа от страна на правителствата на Австрия и Белгия. Изтъквайки ползите от съвместната работа на политиците и представителите на EARN за намиране на конструктивни решения в борбата с БСИ, интересни изказвания направиха *г-жа У. Хоубнер* – министър на социалната защита на Австрия, *г-н К. Дюпон* – министър на социалната интеграция на Белгия, *г-жа О. Куинтин* – генерален директор по заетостта в ЕК. В последвалите изказвания беше обърнато сериозно внимание на необходимостта от реформиране на социалните системи в европейските страни за утвърждаване не само на икономическа, но и на социална Европа.

На проведеното второ пленарно заседание *г-н Ж. Немек* - секретар на Европейската конфедерация на синдикатите, разгледа тяхната роля в борбата с БСИ, развитието на пазара на труда и качеството на заетостта. *Г-жа Ч. Шорт* – комисар по въпросите на расизма и дискриминацията в ЕК, се спря на проблемите на мигриращото население и езиковата дискриминация. Тя изтъкна, че решаването на въпросите с бедността се прави по етнически групи, тъй като между тях има разлика, с която трябва да се съобразяваме.

Г-н Р. Майс - генерален директор по заетостта в ЕК, откри негативните ефекти върху борбата с БСИ в резултат от либерализацията на социалните услуги и трудностите при съвместното решаване на проблемите на икономическия растеж и заетостта. *Г-жа Дж. Резмувес* – вицепрезидент на Комитета по социални грижи, разгледа проблемите с БСИ в новоприетите страни – членки на ЕС и изтъкна блокирането на бившите социални системи в тях вследствие на извършените икономически и политически реформи, допринесли за нарастването на дистанцията между бедни и богати.

Работата на участниците във форума продължи в пет работни групи, сформирани на езиков принцип. На заключителното пленарно заседание на форума всеки от ръководителите на работните групи докладва резултатите от тяхната работа. В обобщен вид бяха представени изведените основни проблеми и насоки в борбата с БСИ в страните – членки на ЕС и България:

1. Бедността в европейските страни нараства и 68 млн. човека в ЕС живеят в бедност. За постигане на реални резултати в борбата с БСИ са нужни политическа воля, конструктивен диалог и консенсус между социалните партньори. БСИ започва от формирането на политиката на международно и национално равнище, поради което задача на ЕК и ЕАРН е да предлагат на националните правителства начини за борба с нея, да засилват контрола върху правителствата на страните с най-тежки социални проблеми и корупционни практики.

2. Новото разширение на ЕС, с включването на Румъния и България в него през 2007 г., ще изостри борбата с БСИ в резултат от приемането на 10 млн. роми за европейски граждани. В преобладаващата си част те са бедни и дискриминирани. Налага се комплексно решаване на трите основни проблема на мигриращото население – жилища, заетост, образование.

3. Бедността е подчинена на стереотипи. Смята се, че бедните сами са виновни за положението, в което се намират. Все още слабата гражданска позиция на хората в бедност засилва представата за тях като за неактивни и неработещи. Обществото не е запознато с факта, че голяма част от бедните работят, че техният труд е най-тежкият и непривлекателен, най-ниско платен, а често и неплатен. Работещите бедни в страните от ЕС са 14 млн. Неплатеният труд на значителна част от бедните на практика възпроизвежда робството в скрити, но съвременни форми, което е недопустимо за Европа през XXI век.

4. Представителите на НПО от ЕАРН предлагат да се провежда обучение във връзка с изясняването на въпросите, свързани с това какво на практика е бедност, как да се води успешна борба с нея, с възможностите за нейното избягване или своевременно прекратяване. Благодарение на такова обучение бедните възвръщат самочувствието си

и успешно се интегрират в обществото. Необходимо е заделените от ЕС средства за борба с бедността да се насочат пряко към хората, които познават бедността практически и професионално работят за нейното намаляване.

5. Развива се процес на институционализиране на диалога между бедни и политици и е налице активна съвместна работа от двете страни. На националните правителства се препоръчва да проучат белгийския модел на социални служби, работещи с бедни "на терен" и "очи в очи", както и откриване на европейските фондове за НПО без посредници. Разработват се показатели за отчитане на съвместната работа на политиците с бедните и техните НПО.

6. Въпреки отчетения от ЕК напредък по националните планове за борба с бедността (НПББ) представителите на НПО от EARN отбелязват наложеното им формално участие в тяхното разработване. Бедните не познават тези планове и не могат да се ползват пълноценно от предоставени им по тях възможностите поради сериозните корупционни практики при усвояването на плановете за борбата с бедността средства. В решаването на проблемите с бедността при децата се препоръчва положителният опит на скандинавските страни и Ирландия поради действието там на ефективни планове в тази насока. EARN обръща внимание на необходимостта националните правителства да разработят показатели за участие на бедните в НПББ, по които да се отчитат пред ЕК и да се подпомага прекия достъп на НПО до европейските фондове за борба с бедността. Решения за усъвършенстване на НПББ на европейско равнище ще се вземат след представяне на отчетите на националните правителства по тяхното изпълнение.

7. Пред страните от ЕС стоят за решаване проблемите на координацията в социалното интегриране, дълготрайното здравеопазване и пенсионното дело. Остава и проблемът за степента на либерализиране на социалните услуги, така че те да бъдат гарантирани независимо от доходи, възраст, пол и религия, а достъпът до тях да става на цени, които са по възможностите на всеки европейски гражданин. Изводът е, че са нужни: глобална визия за причините за бедността; анализ на конкретните й измерения; съвместни решения и координирани въздействия на всички равнища за противопоставяне на причините за нейното съществуване; залагане на тяхното отстраняване в НПББ и финансиране развитието на социалните услуги както по проекта за борба с бедността, така и по проекта за икономически растеж и конкурентоспособност.

8. Отчита се наличие на дискриминация и расизъм, които се отразяват на много хора в страните от ЕС. Проблем остава дискриминацията на мигриращото население и на определени религиозни

общности. Дискриминирани са голяма част от самотните родители и жените-майки, на които е ограничен достъпът до граждански права. Налага се решаването на дискриминационните изяви на бедността да става с прякото участие на дискриминираните лица и техните НПО, ефективно изпълнение на Закона срещу дискриминацията и на Стратегията на ЕС за равенство между расите и половете.

9. Практиката сочи, че икономическият растеж не е синоним на низходяща безработица. Нерешен проблем са дълготрайната и скритата безработица. Всеобщо е виждането, че заетостта трябва да се разглежда като превенция на бедността, като се разкъса порочният кръг конкурентоспособност – безработица – бедност – престъпност. Това изисква част от средствата по фондовете за постигане на икономически растеж и конкурентоспособност да се пренасочат към борбата с бедността и безработицата, което ще рефлектира и върху ограничаването на масовата “дребна” престъпност. Европейските синдикати се ангажират в решаването на два основни проблема – осигуряване на достъп до работни места и заетост на социално слабите, търсещи работа, постигане качество на работните места и заетостта. Това означава преди всичко стабилност на работните места и трудов доход, позволяващ достоен живот на работещия, за преодоляване на явлението “работещи бедни”. Поради проблемите с безработицата и недобрата работа на значителна част от служителите в бюрата по труда се предлага: пряко обвързване на трудовото възнаграждение на служителите на всички равнища, работещи срещу безработицата и бедността, с осигурената от всеки от тях заетост, в количествено и качествено отношение – брой настанени на работа безработни лица, качество на работните им места, най-вече стабилност и заплащане на труда; откриване на повече специализирани бюра по труда и агенции за осигуряване работа на млади хора без професия и (или) професионален опит, на безработното мигриращо население и чужденците; заделяне на допълнителни средства от националните правителства за подобряване качеството на работа на бюрата по труда и социалните служби не само от частния, но и от държавния сектор.

10. Медиите не подпомагат в нужната степен борбата с БСИ. Повечето от тях са частни дружества, работещи в пазарни условия, и представят бедността едностранчиво и негативно, ръководейки се главно от печалбата и конкурентоспособността си. В резултат “лошата новина” и “сензацията” са винаги на първа страница на техните издания. Пред медиите се поставя задачата по-често и по-разширено да отразяват конкретните случаи на успешно осъществена професионална и социална интеграция, като им се дава повече гласност и обществото се запознае с конкретните лица, превъзможнали бедността и водещи достоен живот. Медиите могат да променят наложените стереотипи на бедността и да

докажат, че тя не е генетично, етнически или расово предопределена, че никой не е застрахован срещу нея, че опитът и практиките за преодоляването ѝ са известни и могат да се ползват от нуждаещите се. Всичко това ще намали негативните последици от бедността и разходите за борбата с нея. Информацията по борбата с бедността трябва да се ползва пълноценно, да не се допуска деперсонафициране на бедността, да се разобличава изопаченото ѝ и невярно представяне, вкл. и чрез използване на Интернет-страницата на EAPN - www.eapn.org.

На заключителното пленарно заседание на форума неговият председател *проф. Г. Шабер* посочи, че на европейско равнище проблемите с БСИ вече се познават и се полагат усилия за осигуряване на гарантиран минимален доход, за постигане не само на икономически растеж, но и на достоен живот. Той изтъкна, че ефективни методи за борба с БСИ се намират, когато научните работници, политиците и журналистите работят не просто "за", а "с" бедните и увери присъстващите, че представените от тях факти, направените изводи и дадените предложения ще бъдат използвани от ЕК за запознаване на Съвета на министрите на ЕС за съобразяване на националните правителствени политики с най-новите изисквания на борбата с БСИ.

Мнението на представителите на НПО от EAPN е, че без присъствие на социална Европа в Конституцията нейното приемане остава под въпрос.

Д-р Антоанета Златкова